

Gele sterren groen maken

Slotver-
klaring

YES! 2012

Adviezen door honderd leerlingen uit het voortgezet onderwijs, vwo 5 en 6, die als **Young European Specialists** een groot aantal onderzoeken uitvoerden over Europa en het Klimaat. De honderd leerlingen ondernamen ten behoeve van onderzoek een studiereis die hen bracht naar Wageningen University, Instituut Clingendael, het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, de Vereniging Nederlandse Gemeenten, het European Values Study Centre van de Universiteit van Tilburg, het Covenant of Mayors, het Europarlement en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Tijdens het bezoek aan het Ministerie van Buitenlandse zaken toonde staatssecretaris Ben Knapen zich geïnteresseerd in het ontvangen van de adviezen van de leerlingen.

De adviezen zijn tijdens de YES! conferentie 2012, op 2 oktober, in het World Forum in Den Haag gepresenteerd aan ongeveer negenhonderd andere leerlingen uit het voortgezet onderwijs die aan de conferentie deelnamen.

De adviezen zijn voor het Ministerie van Buitenlandse Zaken, tijdens de YES! conferentie, in ontvangst genomen door de heer Robert de Groot, directeur-generaal Europese samenwerking.

Wessel Gansfort College,

Groningen

‘Wie rijk wil zijn, moet niet zijn rijkdom vermeederen, maar zijn hebzucht verminderen’. Plato.

Wij vinden dat het beleid van Europa nu te veel gericht is op economische belangen en niet genoeg op oplossingen voor de klimaatverandering. Duurzame oplossingen moeten niet langer zogenaamd duurzaam zijn, maar echt wat toevoegen aan een groenere maatschappij.

Als de samenwerking tussen landen niet verbeterd wordt, is een groene samenleving niet mogelijk. Multinationals en financiële instellingen nemen onvoldoende het voortouw om kleine duurzame projecten te stimuleren. Maatschappelijk gezien zijn ze dit wel verplicht. De kennis van zowel grote als kleine bedrijven moet worden gedeeld.

Albert Einstein zei niet voor niets: ‘Je kunt een probleem niet oplossen met de denkwijze die het veroorzaakt heeft’.

Koninklijke scholengemeenschap,

Apeldoorn

Algemeen advies

Er worden veel afspraken gemaakt en akkoorden gesloten wat betreft het indammen van milieuvervuiling, maar de tijdsstellingen zijn op (te) lange schaal en we zien niet genoeg resultaat. Volgens ons komt dit doordat de focus van de politiek nog te veel op de economie ligt in plaats van op het milieu. Dit zou

kunnen worden verbeterd door meer afspraken te maken met doelstellingen voor de korte termijn.

Specifieke adviezen

Eens per maand een autovrije zondag instellen. Zo wordt de economie niet te veel door de war geschopt en scheelt het toch aanzienlijk in de uitstoot. Alle beetjes helpen.

Er moet wetgeving opgesteld worden voor Europese luchtvaartmaatschappijen. De maatschappijen moeten eerst aan een aantal gestelde eisen betreffende het milieu voldoen, voordat ze mogen opereren. Alleen zo kunnen we op de korte termijn de luchtvaartsector stimuleren om milieuvriendelijker te worden.

Er moet onderzoek gedaan worden naar de komst van tropische ziekten, zoals malaria, naar Europa vanwege de dreigende klimaatverandering. Zo kan de algemene Europese volksgezondheid beter gegarandeerd worden in de toekomst.

Wij vinden dat Nederland samen met Denemarken en Duitsland actiever beleid moet maken om de Waddeneilanden te beschermen.

De leefomgeving van dieren moet actief worden behouden en beschermd.

Scala College, Alphen a/d Rijn

Algemene adviezen

Meer voorlichting geven, folders en reclamespotjes over alternatieve energie, zodat men sneller overstapt.

Meer aandacht besteden aan het verband tussen klimaat en toerisme.

Plannen voor meerdere jaren vaststellen en niet terugdraaien bij een nieuw kabinet.

Specifieke adviezen

Een afdeling aanstellen die zich bezighoudt met het verzamelen van informatie en waarnemingen rond klimaat en toerisme, en die deze gegevens bundelt in een jaarboek.

Definitie van 'duurzaam toerisme' duidelijk maken, zodat dit begrip niet meer ten onrechte gebruikt kan worden.

Subsidies verstrekken voor zonnepanelen zodat meer mensen hierop overstappen. Op den duur verdient zich dit terug.

Nederland moet zich specialiseren in één bepaalde alternatieve energiebron, zodat we op den duur onze kennis kunnen verkopen.

Dr. Nassau College, Assen

Het blijkt dat mensen echt niet minder energie gaan gebruiken. De energievraag blijft groeien en we zijn heel erg afhankelijk van energie. Energieverbruik verminderen is dus een onrealistisch doel. Investeren in duurzame energie is wel realistisch.

Als we dan toch meer energie gaan gebruiken, laat het dan tenminste duurzaam zijn, want we willen allemaal onze planeet doorgeven.

Nederland moet niet alleen op de lange termijn gaan denken, maar ook werken.

Blue Energy heeft een grote potentie om in de groeiende energievraag te voorzien. En ook nog eens op een zeer duurzame manier.

Ons advies: Nederland moet investeren in Blue Energy en de onderzoeken bij de Afsluitdijk uitbreiden.

Het Baarnsch Lyceum, Baarn

Wij hebben de volgende wetsvoorstellen bedacht die Europa kan invoeren:

Duurzame kleding

Wettelijke levertijden moeten worden verlengd, zodat er minder druk op de kledingarbeiders ligt. Zo kunnen arbeidsomstandigheden verbeteren en hoeven er geen onbetaalde overuren meer gemaakt worden. Dat dit laatste nu wel gebeurt, is natuurlijk onacceptabel!

Handel in emissierechten

Particuliere handel in emissierechten moet verboden worden. Sommige particulieren verkopen namelijk onder een valse naam dezelfde rechten aan verschillende bedrijven en plegen zo fraude. Emissierechten worden zo ongeldig en bedrijven willen deze rechten hierdoor minder graag aanschaffen.

Marne College, Bolsward

Er moet één Europees beleid komen voor beschermde monumenten. Omdat de landen een gezamenlijk doel hebben, het behoud van ons cultureel erfgoed, is een gezamenlijk beleid noodzakelijk. Het verstrikkende web van verschillende lokale en nationale regels maakt het onmogelijk om expertise uit te wisselen. Wij hebben onderzocht hoe een monument duurzamer gemaakt kan worden. De lessen die wij hieruit geleerd hebben, moeten ook in andere landen toegepast worden. Het is tragisch dat dat niet kan omdat elk land het net iets anders regelt. Aan Nederland de taak om internationale afspraken te maken en op EU-niveau de wet aan te passen.

Jac. P. Thijsse College, Castricum

Nederland is niet goed in het zelf produceren van duurzame energie. Dus moeten we dat compenseren op technologisch gebied. Nederland is een kennisland, daarom moeten we juist investeren in onderwijs.

Europa moet jongeren stimuleren om zich in te zetten voor het klimaatprobleem, want het gaat over hun toekomst.

Uit ons onderzoek bleek dat er veel energie verloren gaat door ramen. Dus moet Europa investeren in onderzoek naar isolerende ramen en subsidies geven op beter isolerende ramen. In 2011 ging in Europa 4,7% van de energie nutteloos door ramen naar buiten.

De kleine energiebedrijven moeten van de overheid beter de kans krijgen om te bestaan, want deze bedrijven zetten zich juist in voor duurzaamheid.

Europa moet nu beginnen met geleidelijk investeren in duurzame energie. Wanneer ze hiermee wachten tot de fossiele brandstoffen op zijn, zullen de kosten veel hoger zijn. Dit komt doordat ze dan in één klap moeten omschakelen

International School, The Hague

De leerlingen van de Internationale School van Den Haag denken dat de ETS een groot probleem heeft. Er zijn te veel emissierechten op de markt, om precies te zijn een miljard te veel. Door dit overschot van emissierechten is de prijs van elke krediet te laag. Hierdoor is het voor bedrijven goedkoper om meer emissierechten te kopen in plaats van in duurzame ontwikkeling te investeren.

Er is een conflict ontstaan tussen het huidige economische model en de gelimiteerde bronnen van de aarde. We gaan ervan uit dat de economie oneindig groeit. Dit kan de aarde niet ondersteunen, op een gegeven moment raken de natuurlijke bronnen op. Er moeten andere bronnen ontwikkeld worden om ons economisch model te kunnen ondersteunen.

Penta College, Hellevoetsluis

Wij pleiten voor een collectief energie-netwerk in Europa. Hierdoor worden alle energiebronnen zo efficiënt mogelijk benut. (In Noorwegen wordt niet alle potentiële water-energie benut, want ze hebben niet meer nodig).

Verder moeten de energiemaatschappijen een combinatie van collectief en privaat worden. (De overheid moet bedrijven steunen in mindere tijden waardoor de private bedrijven niet naar winst streven en een buffer moeten creëren). En prijs-efficiënt zijn.

Veel landen kunnen veel meer energie produceren dan ze werkelijk doen. Kijk naar Spanje dat veel meer kan doen met zonne-energie. Kijk naar Noorwegen dat veel meer kan doen met waterenergie. Het is onzin dat dit niet gebeurt, want als we de Europese energiebedrijven verplichten tot samenwerking en elkaar steunen in slechte tijden zullen private bedrijven niet naar winst streven, prijs-efficiënt zijn en zorgen voor een duurzamere, zuinigere en goedkopere energieverbreiding.

CSG Comenius, Leeuwarden

Scholen moeten meer aan duurzaamheid doen zodat ze daardoor een voorbeeldfunctie zijn voor de leerlingen.

Het is zorgelijk dat er in het Europees debat te veel wordt gepraat over de crisis en te weinig over het klimaat, dus moet milieu voorrang krijgen boven de economie.

Dijken moeten vervangen worden door klimaatdijken.

De overheid moet meer samenwerken met risicogebieden, zoals lagergelegen landen als Bangladesh.

Niet lullen, maar doen. Politici praten en beloven veel, maar ondernemen weinig actie. Wij verwachten dat ze hun woorden eindelijk omzetten in daden.

Liemers College, Zevenaar

De Europese burger moet bewuster worden gemaakt bij zijn/haar rol als consument. De consument oefent invloed uit op het productieproces van duurzame goederen. Dit kan bereikt worden door het labelen van producten op basis van belasting van het milieu.

Bij de productie van een product wordt het milieu belast. Bij het ene product meer dan bij het andere. Deze belasting is tot nu toe onbekend voor de consument. Label je deze belasting van producten, dan zullen consumenten bewust worden van de belasting van het milieu bij zijn/haar gekochte producten.

Christelijk Lyceum Delft

Wat we in een jaar besparen aan CO2 uitstoot, stoten we met Oudjaar zo ongeveer weer uit. Politici moeten de moed opbrengen aan het jaarlijkse vuurwerk een eind te maken. En als iemand zegt: “Ja, maar dit is toch traditie”, dan is het antwoord: “Slavernij was ook een traditie, hebben we ook afgeschaft.”

Uitgevoerde onderzoeken door YES! 2012

Toekomstscenario's Europa

Alternatieve brandstoffen

Wij gaan kijken in hoeverre het haalbaar is voor de Eu landen om volledig over te stappen op alternatieve brandstoffen voor 2050.

Pascal Németh en Lars van der Hoorn

Scala College Alphen aan den Rijn

Aanvullende thema's: Europa en het klimaat: energie/energiebesparing

De effecten van de economische groei van minder rijke Europese landen op het milieu.

Wij zullen ons onderzoek baseren op o.a. vergelijkingen. Hierbij kijken we naar de verschillen tussen Europese ontwikkelingslanden, vroeger en nu, economische voorspoed en economische tegenspoed etc. Ook zullen we aspecten als de bezuinigingen erbij betrekken en wat voor impact dit heeft op het milieu en het klimaat van nu en dat van in de toekomst.

Machteld van Dort en Laura Mul

CSG Comenius Marienburg Leeuwarden

International Panel of Climate Change: Scientists of amateurs?

Wij willen de volgende hoofdvraag beantwoorden: Waarom is de kritiek van het IAC op het hoofdstuk Europe van de werkgroep II bijdrage in het IPCC rapport van 2007 al dan niet terecht?

Joris Timmerman en Stefan Koole

Chistelijk Lyceum Delft

Aanvullende thema's: Europa en het klimaat: Europa en het IPCC

A carbon emissions cap on corporations

How would a proposal for a carbon emissions cap on corporations be dealt with by various levels of government at the local and national level in the Netherlands, and also by the Europe as a whole?

Aaron Boles, Shimara Gokani, Erik Dahl

International School of The Hague

Effectief design van een prullenbak

Door middel van enquetes in binnen- en buitenland (via school) onderzoeken de vraag hoe je het design en de plaatsing prullenbakken zo effectief mogelijk kunt maken

Leonora van Hemert en Phien van der Veer

Carolus Clusius College, Zwolle

Cradle to cradle in Europa

Ik wil graag de invloed van de C&C filosofie in Europa onderzoeken, en dan met name wat de invloed op het milieu zal zijn in de toekomst. Ook wil ik weten of het effect van deze filosofie anders is dan die van andere filosofieën.

Tina Visscher

Carolus Clusius College, Zwolle

Betrouwbaarheid van de toekomstmodellen over de temperatuurstijging in Europa

Wij willen deze betrouwbaarheid onderzoeken d.m.v. het nabootsen van deze modellen, literatuuronderzoek en interviews met deskundigen

Pieter Cas Kolijn en Jelle Kranenburg

Carolus Clusius College, Zwolle

Europese volksgezondheid

De gevolgen van de klimaatverandering op de algemene volksgezondheid in Europa.

Marlieke Smit en Dominique Monnik

Koninklijke Scholengemeenschap Apeldoorn

Handel in emissierechten

Wij willen erachter komen of de uitvoering van emissiehandel het gewenste effect heeft dat Europa verwacht.

Ruben Dirks en Sara van Gisbergen

Het Baarnsch Lyceum.

Aanvullende thema's: Europa en het klimaat: energie/energiebesparing; criminaliteit en fraude op de emissiemarkt.

Europese waarden en het klimaat

In hoeverre kunnen wij door middel van een lesbrief Europese jongeren milieubewuster en milieuvriendelijker maken?

Wij zullen onderzoeken of Europese jongeren milieubewuster zullen worden als ze hier een les over krijgen. Wij onderzoeken dit door voor en na de les een enquête af te nemen en de resultaten hiervan te vergelijken.

Philip Elders, Eva Schoonderwoerd

Jac. P. Thijssse College Castricum

Aanvullende thema's: Europese waarden en het klimaat, Europa, het klimaat en de Co2 neutrale stad, Europa en het klimaat: energie/energiebesparing

Wat weten Europese jongeren van het klimaatprobleem? Wij gaan onderzoeken wat jongeren in Europa van het Europees klimaatbeleid afweten. Dit doen wij d.m.v. enquêtes.

Jochem Wildeboer, Manon Schouten en Marik Pannekoek

Jac. P. Thijssse College Castricum

Jongeren duurzamer!

Hoe kunnen we zorgen dat jongeren duurzamer worden en klimaatprobleem tegengaan? Oftewel, hoe wordt de kloof tussen jongeren en het klimaatprobleem met betrekking tot duurzaamheid kleiner?

- 1 Wat houdt het klimaatprobleem precies in? En waarom draagt duurzaamheid bij aan het klimaat?
- 2 Hoe bewust zijn Nederlandse jongeren van het klimaatprobleem? En zijn zij bereid in de toekomst milieubewuster te leven?
- 3 Hoe bewust zijn Duitse jongeren van het klimaatprobleem, zijn er verschillen? En zijn zij bereid in de toekomst duurzamer te leven?
4. Wat kunnen wij deze jongeren leren en wat kunnen wij van hun leren?
5. Op welke manier kunnen Europese jongeren het beste worden gestimuleerd om duurzamer te leven?
6. Conclusie

*Mandy van Bindsbergen en Nicolien Willemsen
Liemers College, Zevenaar*

Green seats

Aan de hand van enquêtes, interviews en bestaande literatuur en onderzoeken gaan wij de invloed van klimaatverandering op het gedrag van Europese burgers omtrent het vliegverkeer onderzoeken.

*Inge van Nimwegen en Simone ten Have
Koninklijke Scholengemeenschap Apeldoorn*

Europa en de CO2 neutrale stad

Een zelfvoorzienend huishouden

We willen gaan onderzoeken of het mogelijk is een zelfvoorzienend, CO2-neutraal huis te ontwerpen dat toepasbaar is in West-Europese landen.

*Sven van Betuw en Jelle Bout
Penta Col. Jac. V.Liesveldt Hellevoetsluis*

Hoe wordt Delft in de toekomst een groene stad?

Wij gaan onderzoeken hoe onze stad Delft in de toekomst klimaatneutraal kan worden. Dit gaan we onderzoeken door de verschillende kanten van dit thema te belichten, zoals de sociale en financiële kant. Ook gaan we Delft vergelijken met andere steden in Europa.

*Roos de Joode en Lisa Ruijgrok
Christelijk Lyceum Delft*

De klimaatneutrale school

Wij bekijken in hoeverre onze school deelneemt aan klimaatverandering en op welke wijze dit tot een x percentage teruggedrongen kan worden. Hoe staat onze school voor klimaatverandering in vergelijking met andere Europese scholen en op welke manieren kunnen wij het beste onze en andere scholen overtuigen tot verbetering van energieverbruik?

*Philip Bierkens en Sybren Hilgen
Penta College, Hellevoetsluis*

De CO2 neutrale school

Wij willen onderzoeken in welke mate een school CO2 neutraal kan zijn en of het zelfs mogelijk is dat een school daarbij energie kan opbrengen. Hiernaast willen wij onderzoeken wat allemaal mogelijk is binnen het Europese beleid.

*Nilofar Karimi en Narmin Marroufi
CSG Comenius, Leeuwarden*

Hoe kan het vervoer in Europese steden verduurzaamd worden?

Hierbij nemen wij Groningen als voorbeeld en model, om voorstellen te formuleren, die toegepast kunnen worden in andere Europese steden

*Renze Krol en Ruben Hoogmoed
Wessel Gansfort College, Groningen*

Duurzaamheid van het Franeker Gemeentehuis

Wij onderzoeken of het wettelijk beschermde gebouw duurzamer gemaakt kan worden en of deze methodes toepasbaar gemaakt kunnen op andere historische gebouwen.

*Melchior Post, Jorn van der Schaar en Marten Wijnja
Marne College Bolsward*

Europa en het klimaat: energie/energiebesparing

Aerogel

Wat zal het verschil in energieverbruik en CO2 uitstoot in Europa zijn als je glas in ramen vervangt door aerogel?

*Melissa Schoenmaker & Anouk ter Linde
Jac. P. Thijssen College Castricum*

Klimaatbeleid in Europa

Welke verschillen bestaan er tussen de verschillende landen in de Europese Unie ten aanzien van het beleid dat wordt gevoerd op het gebied van het klimaat, tegen de achtergrond van het klimaatbeleid van de EU als geheel?"

*Annemarie Meerman en Heert de Vries
Wessel Gansfortcollege Groningen*

Hoe beïnvloedt het verbouwen van bepaalde producten in het westland het Europese klimaat?

Hoe draagt het Nederlandse kassengebied bij aan het Nederlandse klimaat?

*Anne Vijverberg en Marije Hordijk
Christelijk Lyceum Delft*

Zal Nederland in 2020 de Europese norm van 20% efficiënter energieverbruik behalen ?

Onderzoeken hoe Nederland tegenover deze plannen staat en op welke manier Nederland efficiënter energie gaat verbruiken (nationaal en regionaal). Hoe gaan Nederlandse bedrijven (en eventueel een aantal Duitse bedrijven) dit bewerkstelligen en welke invloed heeft de overheid op deze bedrijven. Ligt Nederland op schema?

*Frank Menger en Pepijn Wolterinck
Liemerscollege Zevenaar*

Kunnen bedrijven duurzaam produceren?

Wij gaan onderzoeken of bedrijven duurzamer/groener kunnen produceren en met name CO₂ uitstoot kunnen verminderen.

*Mark Groenendijk en Samuel Abu
Penta College, Hellevoetsluis*

Blue energy

Kan blue energy dienen als alternatieve, duurzame energiebron? En wat zijn de mogelijkheden op Europese schaal?

*Jorn de Jong, Femmy Heukers, Mark Janssen, Marit Zoer
Dr. Nassau College, Assen*

Waarom loopt Nederland achter op de rest van Europa met betrekking tot duurzame energie?

We gaan onderzoeken hoe Nederland op het gebied van duurzame energie haar positie kan verbeteren en of dat economisch gunstig is voor Nederland.

*Stijn de Ruijter en Celine Toering
Jac. P. Thijsse College, Castricum*

Smart Grids

Hoe kunnen Smart Grids een flexibel en duurzaam energieverbruik van Europese consumenten realiseren?

*Judith de Groot en Lotte de Bruin
Christelijk Lyceum Delft*

Europa en het klimaat: water/veiligheid

De toekomst van de Waddeneilanden, hoe kunnen ze het best worden beschermd tegen zeespiegelstijging?

Welke bescherming is het effectiefst en waarom. Bijvoorbeeld de bescherming van de Nederlandse Waddeneilanden in vergelijking met de bescherming van de Duitse en of Deense Waddeneilanden.

*Janneke van Brummelen en Sterre Stoter
Koninklijke scholengemeenschap Apeldoorn*

Zijn de drijvende steden en de klimaatdijk adequate voor het probleem van de zeespiegelstijging?

Wij gaan de klimaatdijk van Pier Vellinga en het nieuwe concept drijvende steden onderzoeken en vervolgens met elkaar vergelijken. We kiezen specifiek voor deze twee methodes omdat de beide methodes nieuw en interessant zijn.

Wietze Klaas Douma, Pieter Polhuis en Nils-Jan Bleeker
CSG Comenius Marienburg Leeuwarden

Zeespiegelstijging door aangrenzende landen?

In hoeverre spelen aangrenzende landen van de Noordzee (Nederland, Denemarken en Engeland) een rol bij de relatieve zeespiegelstijging van de Noordzee? - Hoe staat het ervoor met de zeespiegelstijging van de Noordzee? - Welke oorzaken spelen een rol bij relatieve zeespiegelstijging? - Welke invloed heeft Nederland op de zeespiegelstijging van de Noordzee? - Welke invloed hebben andere Europese landen (m.n. Engeland en Denemarken) op de zeespiegelstijging van de Noordzee? - Welke maatregelen (kunnen) worden genomen om de relatieve zeespiegelstijging van de Noordzee tegen te gaan?

Jet Kummeling en Maxime Jansen
Liemers College, Zevenaar

De potentie van Blue Energy in Europa

Ik ga onderzoeken wat de potentie van Blue Energy is in Europa. Hierbij ga ik onder andere Blue Energy vergelijken met andere duurzame energieën en kijken wat mogelijke locaties van een Blue Energy Centrale kunnen zijn.

Jasper Klomp
Jac. P. Thijsse College, Castricum

Europa en het klimaat: landbouw/voeding

Hoe creëer je de meest duurzame vorm van veeteelt in Europa?

Onze hoofdvraag is specifiek gericht op melkkoeien omdat deze de grootste uitstoot van broeikasgassen hebben in de gehele veeteeltsector. Vooral in Europa, waar veel vraag is naar de producten die een koe levert.

Frank Willemsen en Bram de la Combé
Liemerscollege Zevenaar

Europa, klimaat en toerisme

De invloed van klimaatverandering op toerisme in Europa en andersom.

Geschiedenis, geografie, economie en politiek van Europa. Toerisme in Europa. We houden enquetes in buitenland/binnenland.

Anouk Boere, Kim Kuiper

Scala College Alphen aan den Rijn

Europa lifestyle nu en later

Onderzoeksvraag: Hoe is duurzame kleding zich aan het ontwikkelen in Europa?

Wij willen graag onderzoeken hoe het zit met de duurzaamheid van producten, ingezoomd op duurzame kleding. Wat zijn de eisen waaraan dit product moet voldoen, wat zijn de voordelen en de nadelen en hoe zit het met de misleiding? Etc. !

Cylia Noordam en Julia van der Torre

Het Baarnsch Lyceum

Europa en het klimaat in het onderwijs

Vertrouwen in kinderen, en dus in de toekomst!

We willen een lessenreeks maken voor kinderen van groep 6 om hen bewust te maken van de klimaatproblematiek. Ook willen we de kinderen stimuleren zelf oplossingen te verzinnen en we willen hen in deze lessen kennis laten maken met de oplossingen van de EU en met de Europese politiek.

Wat is het effect van het geven een les over de Europese Unie en klimaatbeleid op het gedrag van kinderen in groep 5 en 6 van de basisschool met betrekking tot het milieu?

Sarah Looijen en Anne Lieke Baas

Christelijk Lyceum Delft

Europa en het klimaat: dieren

Wat is de invloed van klimaatverandering op de boerenzwaluw (in Europa)?

Wij willen onderzoeken wat de invloed van klimaatverandering op het migratiegedrag van de boerenzwaluw (in Europa) is.

Cecily Sadowski, Joost Laméris en Iris van der Meer

Koninklijke scholengemeenschap Apeldoorn

Europa, het klimaat en ontwikkelingslanden

Europese klimaatschuld?

In ons onderzoek willen wij kijken of en waarom Europa Bangladesh moet helpen bij het beschermen tegen de effecten van de klimaatversandering. Dit willen wij op een maatschappelijke en filosofische

manier benaderen en we willen onderzoeken hoe dit zou kunnen.

Martijn de Vries, Jesmar Jonker, Winfried de Haas en Linda Hoekstra
CSG Comenius, Leeuwarden

Wat zijn de effecten van klimaatverandering op ontwikkelingslanden en hoe heeft Europa hier invloed op?

Wij willen op politiek, economisch en biologisch niveau onderzoeken wat de gevolgen zijn van klimaatverandering op ontwikkelingslanden. En wij willen hierbij de invloed van Europa onderzoeken.

Zahra Hazimi en Rolien Westerman
CSG Comenius, Leeuwarden

YES! studietraject 2012

9 maart 2012, Wageningen University

11 april 2012, Instituut Clingendael, Ministerie van Infrastructuur en Milieu en Vereniging Nederlandse Gemeenten

15 en 16 mei 2012, European Values Study Centre, Universiteit Tilburg; aansluitend overnachting in Mechelen, college vanuit het Covenant of Mayors en bezoek aan het Europe Parlement; in debat met Europarlementariërs in Brussel

10 september 2012, pre-conference day op het Ministerie van Buitenlandse Zaken, op uitnodiging van staatssecretaris Ben Knapen.